

פרשת שלח – דיבת הארץ

שבוע לפני שנולדתי פרצה מלחמת לבנון הראשונה. מאז היתה לנו אינתיפאדה ראשונה ולבנון השנייה, ועוד אינתיפאדה, וחומת מגן, עופרת יצוקה, צוק איתן ושומר החומות. עוד אינספור "מבצעים" שאני בקושי זוכר את שמם כאילו אנחנו בקניון בסוף העונה, וכבר כמעט שלוש שנים ברצף שמשתוללת כאן מלחמת חרבות ברזל, שהפכה זה מכבר למלחמת איראן. ארבעים וארבע שנים אני מתהלך כאן, וקשה לי להיזכר ברגע שלא הייתה כאן מלחמה פעילה. החיים כאן, בארץ הקטנה שלנו, רחוקים מלהיות קייטנה.

פרשת "שלח" מספרת את סיפורם של המרגלים "מוֹצְאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה" (במדבר יד, לז). העונש במדינת ישראל על הוצאת דיבתו של אדם עלול להיות תשלום פיצוי גבוה, אך מסתבר שבתורה, העונש על הוצאת דיבה של ארץ חמור בהרבה – המרגלים עצמם מתים במגיפה לפני ה', ושאר העם נענש במסע נדודים של ארבעים שנה במדבר. אלא שכשמעיינים בפרשה לא לגמרי ברור מהי אותה דיבה שדיברו המרגלים על ארץ ישראל. המרגלים אומרים בפירוש – "זָבַת חֶלֶב וְדִבַּשׁ הָוָא" (שם יג, כז) ומראים לעם את הפירות הטובים שאספו במסעם בארץ. אלא שעיקרה של הדיבה שהוציאו המרגלים אינה של הארץ אלא של האנשים היושבים בה.

"עַז הָעַם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ" (שם כח) הם מפחידים את בני ישראל, "וְגַם יְלִדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ נָשִׁים" (שם). הם מפריזים ומגזימים בהערכת האיום שצפוי לישראל בבואם ארצה, ובמקביל מפחיתים ומזלזלים בכוחו של העם להתמודד עם האיומים הללו – "לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ" (שם לא) הם מסכמים את העניין, ורוח הנכאים הזו היא הדיבה הגרועה מכולן. השאלה איננה מה דעת המרגלים על חבל הארץ המכונה כנען, אלא בעיקר מה דעתם על בני האדם המאכלסים אותו. ה"ארץ" איננה ההרים והגבעות, הנחלים והגאיות, הצמחייה ובעלי החיים. ה"ארץ" היא לפני הכל האנשים החיים בה. הדיבה והאהבה הן בעיקרן היחס לבני האדם ולא לעצים ולאבנים.

בלעדי לחברי "תורה לבני אדם" - קהילת השיעורים של הרב אילעאי עופרן
ניתן להעביר את הקובץ למשפחה וחברים

את המילה "בית" ניתן לתרגם לאנגלית בשתי מילים שונות – HOUSE או HOME. הראשונה מתייחסת יותר לבית הפיזי, לקירות ולגג. השנייה מתייחסת בעיקר לבית במשמעות הרוחנית והמהותית שלו – לתא המשפחתי ולאנשים שגרים בו. כמובן ששתי המשמעויות חשובות ביותר לקיומו של האדם, ועדיין ברור שאם חלילה צריך לבחור ביניהן, יעדיף כל בר דעת את משפחתו הקרובה על פני קורת הגג. הדיבה החמורה שהוציאו המרגלים אינה של ארץ ישראל אלא של עם ישראל. החטא הוא לא הערעור על איכות המקום, אלא הערעור על היכולת שלנו להתקיים בו.

התובנה הזו רלבנטית ואקטואלית למציאות חיינו. אהבת הארץ לא חייבת להיות עיוורת – אפשר וכדאי לאהוב את הארץ שלנו בעיניים פקוחות. גם אזרח נאמן ופטריוט גאה יכולים להכיר בחסרונות של הארץ הזו ולהודות בקול שהמקום הזה מלא בעיות כרימון. כל חיי אני זוכר כאן מלחמה כמעט ברצף, ואף על פי כן האמירה הזו איננה דיבה כלל ועיקר. הקולות המסוכנים והמחלישים אינם אלו שמצביעים על החסרונות של המקום הזה, אלא אלו שמפקפקים ומערערים שוב ושוב על רוחו וכוחו של העם היושב בה. ל-HOUSE שלנו יש אלף חסרונות ובעיות, אבל ה-HOME לא יסולא בפז.

בלעדי לחברי "תורה לבני אדם" - קהילת השיעורים של הרב אילעאי עופרן
ניתן להעביר את הקובץ למשפחה וחברים

להצטרפות לקהילה: www.torah-for-human.com